

Asia: VN/32825/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Vates-säätiön lausunto koskee Kansallisarkiston, Saavutettavuuskirjasto Celian ja Varastokirjaston yhdistymistä.

Vates-säätiö painottaa lausunnossaan työelämäyhteyksien lisäämistä. Saavutettavuuskirjasto Celian materiaalien tulee vastata myös työelämän muuttuviin tarpeisiin ja palvella jatkuvaa oppimista ja kirjastojen yhdistymisessä tulee huomioida ao. näkökulmat.

Vates-säätiö pitää hyvänä esityksen tavoitetta selkeyttää ja yhtenäistää opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastorakennetta toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisemmaksi kokonaisuudeksi siten, että virastoja on helpompi ohjata, ne ovat toiminnallisesti nykyistä selkeämpiä kokonaisuuksia ja niiden toiminta on yhteiskunnallisesti vaikuttavampaa.

Laki lukemisesteisten kirjastopalveluista

Vates-säätiö on huolissaan siitä, että jos Saavutettavuuskirjasto Celia yhdistetään Varastokirjaston ja Kansallisarkiston kanssa yhdeksi arkisto- ja kirjastotoimintaa hoitavaksi virastoksi, **Saavutettavuuskirjasto Celian tuottaman ja välittämän saavutettavan aineiston määrä saattaa vähentyä nykyisestä.** Saavutettavuuskirjasto Celian tarkoituksena on parantaa näkövammaisten ja muiden lukemisesteisten henkilöiden yhdenvertaisuutta ja aktiivista osallisuutta yhteiskunnassamme. Kirjastopalveluiden osalta tämä tarkoittaa mm. opintoihin ja työelämään liittyvää yhdenvertaisuutta eli mahdollisuutta hyödyntää saavutettavia aineistoja osaamisen hankkimiseksi ja ylläpitämiseksi.

Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan osaajapulaan pyritään vastaamaan mm. jatkuvaa oppimista kehittämällä ja hyödyntämällä paremmin jo olemassa olevaa osaamista. **Jatkuvan oppimisen edistämisen tulee koskea myös lukemisesteisiä henkilöitä, olivatpa he opiskelijoina oppilaitoksessa tai itsenäisesti, ilman opiskelijastatusta osaamistaan kehittäviä.** Saavutettava kirjastoaineisto voi auttaa henkilöä, jolla on oppimisen haasteita, kuten lukivaikeus.

Osana perustettavaa virastoa Saavutettavuuskirjasto Celian palvelujen tasoa pysyvästi tai tilapäisesti lukemisesteisille henkilöille ei välttämättä pystyttäisi säilyttämään, jos palveluille ei ole korva merkittyä rahoitusta valtion budjetissa. **Vates-säätiö painottaa, että kirjaston toimintaan tulee varata riittävästi voimavaroja ja resursseja siihen, että lukemisesteiset saavat ajankohtaista tietoa myös työelämän tarpeisiin erilaisissa elämäntilanteissa.** Tietopohjan ei tule rajoittua vain koulutuksen ja opetuksen tarpeisiin.

Iso osa Celian kohderyhmästä on näkövammaisia henkilöitä. YK:n vammaisyleissopimuksen kansallisen toimintaohjelman yhtenä tavoitteena (Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, vammaisyleissopimus 5, 6, 7, 12, 13 ja 16 artiklat) on arvioida vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumiseen vaikuttavien lainsäädäntö- ja muiden hankkeiden vaikutukset vammaisten henkilöiden oikeuksiin. Tässä ovat vastuutahona kaikki ministeriöt. **Vates-säätiö korostaa toimintaohjelman huomiointia myös tässä hallituksen esityksessä.**

Helsingissä 17. päivänä tammikuuta 2025

Jaana Pakarinen
Toimitusjohtaja

Kati Savela-Vilmari
Viestintävastaava